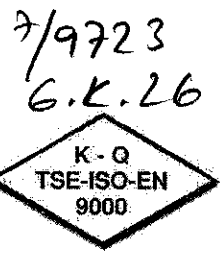

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı : B.13.SGB.0.13.00.00-610-2457
Konu : Yazılı Soru Önergesi

18 Kasım 2009

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 07/10/2009 tarih ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-15837 sayılı yazınız.

Adana Milletvekili Prof.Dr. Nevin Gaye ERBATUR'a ait 7/9723 Esas No'lu yazılı soru önergesi Bakanlığımız ve ilgili birimlerince incelenmiş olup konuya ilişkin bilgiler ilişikte sunulmaktadır.

Bilgilerinize arz ederim.

Ömer DİNÇER
Bakan

EK : 1 yazı

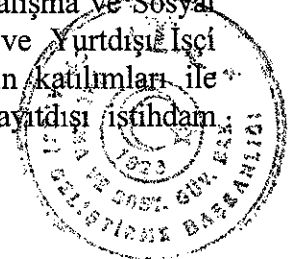
ADANA MİLLETVEKİLİ PROF. DR NEVİN GAYE ERBATUR'UN 7/9723 ESAS NO'LU
YAZILI SORU ÖNERGESİNE İLİŞKİN CEVAP

Bakanlığımız bütçesi 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun 13 üncü maddesinde belirtilen bütçe ilkelerine göre hazırlanmaktadır. Her yıl Maliye Bakanlığınca yayımlanan Bütçe Çağrısı ve Bütçe Hazırlama Rehberi ile bütçe hazırlama süreci başlar. Söz konusu rehberde belirlenen kriterlere göre bütçe hazırlama işlemleri yürütülür. Bu hukuki metinler bağlayıcı olup bunun dışında bir yol izlenmesi mümkün değildir.

Ev kadınlarının işgücüne katılma oranının düşük olması ve birçok kadının da kayıt dışı çalışmalarının önlenmesi ve kadınların çalışmalarının da kayıt altına alınabilmesi amacıyla yeni düzenlemeler yapılmıştır. Bu çerçevede; 5510 sayılı Kanunun geçici 16 ncı maddesine 5763 sayılı Kanunla eklenen 25 inci maddenin üçüncü fıkrası ile; "Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce, 31/12/1960 tarihli ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 9 uncu maddesinin birinci fıkrasının (6) numaralı bendinde belirtilen işleri, hizmet akdiyle herhangi bir işverene tabi olmaksızın sürekli ve kazanç getirici nitelikte yapmakta olanların bu maddenin yürürlük tarihinden sonra aynı şartlarla bu işleri yaptıkları, Maliye Bakanlığının görüşü alınarak Sosyal Güvenlik Kurumunca belirlenen usul ve esaslara göre tespit edilen kadın isteğe bağlı sigortalılar; bu maddenin yürürlüğe girdiği yıl için 82 nci maddeye göre belirlenen prime esas günlük kazanç alt sınırının on beş katı üzerinden başlanılarak, takip eden her yıl için bir puan artırılmak suretiyle otuz katını geçmemek üzere malüllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları ile genel sağlık sigortası primini öderler" hükmü gereğince, evlerde el emeği ile yapılan örgü, dantel, dokuma, işleme, yemek vb... ürünleri satarak gelir temin eden kadınların isteğe bağlı primleri ilgili maddenin yürürlük yılından başlamak üzere yarısı ve her yıl birer puan artırılması öngörülerek, bu kişilerin de kolaylıkla sisteme girmeleri kolaylaştırılmış ve özendirilmiştir.

Diğer taraftan, Türkiye'nin eş finansman sağladığı AB fonlarının kullanılacağı öncelik alanlarını, coğrafi bölgeleri, fonların kullanımı için öngörülen koşulları, önceliklere ayrılan miktarları ve genel itibarıyla fonların kullanımı için gerekli yapıları 2007-2009 programlama dönemi için ortaya koyan "İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Operasyonel Programı"nın istihdam altındaki tedbirlerden birisi de, kayıtlı istihdamın teşvik edilmesidir. Gelecek yıl içerisinde başlaması öngörülen ve bütçesi yaklaşık 15 milyon avro olan Kayıtlı İstihdamın Teşviki Projesi, kayıtlı istihdamın teşvik edilmesi için Sosyal Sigortalar Kurumu, diğer ilgili kurumlar, sosyal ortaklar ve ilgili Sivil Toplum Kuruluşların kapasitesinin artırılması için teknik destek sağlanması ve söz konusu kurumların ilgili alanda stratejilerini hazırlaması ve uygulaması için destek verilmesi amaçlanmaktadır. Kadınların kayıtdışı çalışma oranlarının erkeklerinkine nazaran yaklaşık iki katı olduğu düşünüldüğünde; projenin en önemli hedef gruplarından birisini, düşük eğitim düzeyine sahip kayıtdışı çalışan kadınlar oluşturmaktadır. Projenin bir bileşenini, kayıtlı istihdamın teşviki için yenilikçi faaliyetlere yönelik uygulanacak olan hibe programı oluşturmaktadır. Projenin diğer bileşeni altında ise kayıtdışı istihdamla mücadele edilmesi ve Hibe Programlarının uygulanması için SGK, ilgili kurumlar ve sosyal ortakların kurumsal kapasitelerinin geliştirilmesine yönelik faaliyetler desteklenecektir.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile Hollanda Sosyal İşler ve İstihdam Bakanlığı arasındaki ikili işbirliği çerçevesinde düzenlenen "İstihdamda Cinsiyet Eşitliği Projesi" kapsamında Sosyal Sigortalar Kurumu Sigorta Teftiş Kurulu Başkanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı AB Koordinasyon Dairesi Başkanlığı, Dış İlişkiler ve Yurtdışı İşçi Hizmetleri Genel Müdürlüğü, sosyal taraflar ve sivil toplum örgütlerinin katılımı ile Türkiye'de seminerler yapılmış, ayrıca istihdamda cinsiyet eşitliği ve kayıtdışı istihdam

konusunda eğitimler düzenlenmiştir. Bu çalışmalarla eşzamanlı olarak, Sigorta Teftiş Kurulu Başkanlığınca Türkiye’de beş büyük ilde kadın istihdamının yoğun olduğu düşünülen tekstil ve sağlık sektörlerinde kayıtdışı istihdamı da içerecek şekilde pilot denetimler yapılmıştır.

Avrupa Birliğinin sosyal politika ve istihdam alanındaki ilk direktifi, kadın-erkek eşitliği alanındaki eşit işe veya eşit değerde işe eşit ücret ilkesini düzenleyen 75/117 sayılı Direktifidir. Bu Direktif, aynı iş veya eşit değerın atfedildiği işler için ücretin tüm şartları ve unsurları dikkate alınarak cinsiyet temelinde yapılan her türlü ayrımcılığın ortadan kaldırılması temelinde ortaya konulmuş ve eşit değerde işlerin tespit edilmesi için gerekli olan mekanizma olarak, mesleki sınıflandırma sistemi öngörülmüştür. Bunlara ek olarak Eşit Ücret İlkesi Direktifi, üye ülkelerin şu hususlarda önlemler almalarını şart koşmaktadır:

- Hukuki yollarla haklarını aramalarının sağlanması,
- Eşit ücret ilkesine aykırı olan yasa, yönetmelik veya idari hükümlerden kaynaklanan kadın ve erkek arasındaki her türlü ayrımcılığı ortadan kaldırılması,
- İşten çıkarmalara karşı işçilerin korunması,
- Bu Direktif uyarınca kabul edilmiş hükümler ile bu konuda hali hazırda yürürlükte olan ilgili diğer hükümlerin, uygun yöntemlerle işçilerin dikkatine sunulması.

4857 Sayılı İş Kanunu, bu Direktif ortaya konulan birçok hükümle uyum sağlamakla birlikte bazı hususlarda eksiklikleri bulunmaktadır. “Sosyal Politika ve İstihdam Faslı” için hazırlanan “Eylem Planı”nda bu eksikler ortaya konulmuş ve bu eksiklerin giderilmesi için bir takvim belirlenmiştir. 4857 Sayılı İş Kanunu önümüzdeki dönemde söz konusu eksiklikler giderilerek eşit işe veya eşit değerde işe eşit ücret ilkesi bağlamında AB müktesebatına uyumlu hale getirilecektir.

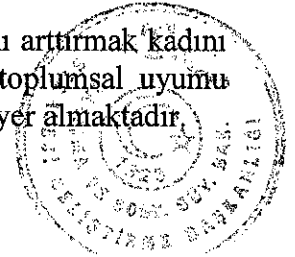
Ayrıca, Çalışma Genel Müdürlüğü tarafından 2010 yılında çalışma hayatında cinsiyet eşitliğinin sağlanması için yine Avrupa Birliği destekli bir proje oluşturulmuş olup projenin 2009 yılında hazırlık çalışmaları yapılarak 2010 yılında hayata geçirilmesi planlanmaktadır.

Çalışma Hayatında Cinsiyet Eşitliğinin Geliştirilmesi Projesi kapsamında mevzuatımızın Avrupa Birliği ile uyumu ve bu uyumu sağlayacak kurumların kapasitelerinin güçlendirilmesi hedeflenmektedir. Projenin ana yararlanıcısı Bakanlığımız olup Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı ve Devlet Personel Başkanlığı eş yararlanıcılardır. Projenin toplam bütçesi 1.000.000 Avro olup bunun 50.000 Avrosu Türkiye katkısı 950.000 Avrosu ise Avrupa Birliği tarafından karşılanacaktır. Bu amaçla 2010 yılı bütçemize 50.000 Avro karşılığı 115.000 TL ödenek konulmuştur.

Kadın ve genç istihdamının özendirilmesi için 5763 sayılı Kanunla 4447 sayılı Kanuna eklenen geçici 7 nci madde ile işsizlik ve kayıt dışılığın fazla olduğu genç nüfus ve kadınların istihdamının ve kayıtlılığının artırılması amaçlanmış, 18 yaşından büyük kadınlar ile 18-29 yaş arası gençlerin, işyerlerinin mevcut istihdamına ilave olarak işe alınmaları durumunda işveren priminin 5 yıl boyunca kademeli olarak İşsizlik Fonundan karşılanması öngörülmüştür. Bu teşvikten yaklaşık olarak 43 bin kişi yararlanmaktadır.

Diğer taraftan, yukarıda belirtilen imkanlardan yararlanamayan ev hanımları, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 50 inci maddesinde belirtilen şartları taşıyan ev kadınlarının isteğe bağlı sigorta primi ödeyerek genel sağlık sigortasından da faydalanmak suretiyle emekli olmaları imkanı söz konusudur. Yine, söz konusu Kanunun 28 inci maddesinde; emeklilik veya yaşlılık aylığı bağlanması talebinde bulunan kadın sigortalılardan başka birinin sürekli bakımına muhtaç derecede malû çocuğu bulunanların, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra geçen prim ödeme gün sayılarının dörtte biri, prim ödeme gün sayıları toplamına eklenmesi ve eklenen bu sürelerin emeklilik yaş hadlerinden de indirilmesi söz konusudur.

Dezavantajlı grup içerisinde kabul edilen kadınların istihdam oranını artırmak kadın işgücüne ve istihdama katarak ekonomik kalkınmayı, sosyal eşitliği ve toplumsal uyumu sağlamak ülkemizde uygulanan sosyal politikaların temel amaçları arasında yer almaktadır.

Bu çerçevede İŞKUR, işgücünün istihdam edilebilirliğini artırmaya yönelik, Avrupa İstihdam Stratejisi ile uyumlu aktif istihdam tedbirleri uygulamaktadır. Bu kapsamda; kadınlar, gençler, uzun süreli işsizler gibi dezavantajlı gruplara öncelik verilmektedir. Çalışma Genel Müdürlüğü bünyesinde Dezavantajlı Gruplar Dairesi Başkanlığı kurulmuş olup faaliyetlerini sürdürmektedir.

Gerek ulusal mevzuatta, gerek AB müktesabatına uyum çerçevesinde yapılan yasal düzenlemeler ve planlamalar, İŞKUR'un kadın istihdamını arttırmaya yönelik çalışmalarına yön vermektedir.

İŞKUR'a kayıtlı işsizlerin işgücü piyasasında yer alabilmelerini sağlamak için meslek edindirme, geliştirme ve değiştirme eğitimleri verilmektedir. Bu kapsamdaki kurslar neticesinde vasıfsız işgücü vasıflı hale getirilmektedir.

Bu kapsamda; İŞKUR il müdürlüklerine kayıtlı erkek işsizler ve kadın işsizlerin istihdam edilebilirliklerinin artırılmasına yönelik kursların/programların düzenlenmesi için, İşsizlik Sigortası Fonundan, İŞKUR'un 2009 yılı bütçesine toplam 511 milyon 084 bin 378 TL tutarında kaynak aktarılmıştır. İŞKUR il müdürlükleri tarafından, 2009 yılının 9 aylık dönemi içerisinde toplam 5 bin 862 kurs/program düzenlenmiş olup bu kurslara/programlara toplam 57 bin 561 kadın işsiz ile 68 bin 335 erkek işsizin katılımı sağlanmıştır.

İŞKUR, kadınlara yönelik önemli projeler de uygulamaktadır. Bu projelerden halen devam edenler şunlardır:

Aktif İstihdam Tedbirleri ve Yerel Düzeyde Türkiye İş Kurumu'na Destek Projesi (AİPP/2): AB 2006 Mali İşbirliği Programlaması kapsamında, 15-29 yaş arasındaki işsiz kadın ve gençlerin işgücü piyasasına katılımı ve istihdamını hedefleyen bir hibe projesidir. Hibe programı kapsamında 25 ilde toplam 101 proje fonlanmış olup 11 bin 298 işsiz bu projelerden yararlanmaktadır. Proje 26 Nisan 2010'da sona erecektir.

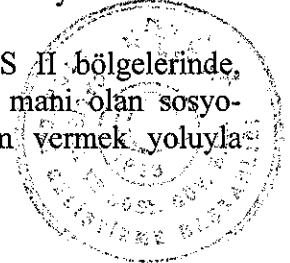
Kadın İstihdamının Desteklenmesi Operasyonu: IPA (AB Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı) 2007 yılı Mali Programlaması kapsamında 12 NUTS II bölgesindeki 43 ilde, geleneksel rolleri nedeniyle uzun süre işsiz kalmış kadınlar, tarım sektöründen ayrılanları da kapsayacak şekilde kentsel kesimde yaşayan işgücü dışında kalmış kadınlar bu projenin hedef grubudur. Hibe değerlendirme süreci devam eden programın amacı kadınların istihdam edilebilirliklerini artırma, işgücü piyasasına girişi ve/veya istihdam hizmetlerine ulaşımı kolaylaştıran pratik hizmetleri geliştirme ve kadınların işgücü piyasasına katılımlarını önleyen engellerle mücadele için farkındalık artırmadır.

Türkiye'de Kadınlar İçin İnsana Yakışır İş İmkanları Sağlanması Yoluyla Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Gerçekleştirilmesine Yönelik Aktif İşgücü Piyasası Politikaları Projesi: ILO işbirliği yürütülen bu proje ile, Ankara, Gaziantep ve Konya illerinde yaşayan 18-29 yaş arasındaki kadınların işgücüne katılımlarını artırarak ve onları aktif işgücü piyasası programlarına yönlendirerek kadın istihdamının artışına katkıda bulunmak amaçlanmaktadır. Proje Mart 2010 ayında sona erecektir.

Kadın İstihdamının Arttırılmasına Yönelik Strateji Geliştirme Projesi: İngiltere Dışişleri Bakanlığı ve British Council işbirliğiyle yürütülen bu proje, İŞKUR'un çalışanları arasında ve işgücü piyasasında toplumsal cinsiyet eşitliğini güçlendirmeyi ve kadınlar için istihdam fırsatlarının nasıl artırabileceği konusunda bilinç artırmayı hedeflemektedir.

Genç İstihdamın Desteklenmesi Operasyonu: IPA 2008 Mali Programlaması kapsamında yürütülmekte olan programın, 12 NUTS II bölgesindeki 43 ilde eğitim seviyesine bakılmaksızın 15-29 yaş aralığındaki gençler ve eğitim seviyesi düşük olan genç kadınların işsizlik oranını azaltmak ve gençlerin işgücü piyasasına katılımını arttırmak yönünde katkı sağlaması amaçlanmaktadır.

Kadın İstihdamının Desteklenmesi Operasyonel Programı: NUTS II bölgelerinde, yerel ihtiyaçlara uygun olarak kadınların işgücü piyasasına katılımına mahi olan sosyo-kültürel engelleri aşmak, istihdama erişimlerini desteklemek ve eğitim vermek yoluyla

kadınların istihdam edilebilirliklerini artırmayı amaçlamaktadır. Ayrıca bu program kadın girişimciliğini desteklemeyi de hedeflemektedir.

Bu programın uygulanması sonucunda;

2 bin 600 kadının girişimcilik kurslarına katılması,

780 kadının yaşlı ve çocuk bakımı eğitimine katılması,

7 bin 800 kadının, kadınlar için düzenlenmiş istihdam garantili kurslara katılması,

11 bin 700 kadının rehberlik ve meslek danışmanlığı hizmetinden yararlanması, hedeflenmektedir.

Hedef grupları bakım sorumlulukları nedeniyle uzun süre işsiz kalmış kadınlar ile daha önce tarım sektöründe çalışmış olan kadınları da içerecek şekilde kentsel alanlarda yaşayan, işsiz ve işgücüne dahil olmayan kadınlar olan program kapsamında, orta vadede hedef grubun en az %35'inin istihdam edilmesi, en az %30'unun ise girişimci olması beklenmektedir.

İnsana Yakınsır İş Antalya'da Gençlik İstihdam Projesi: ILO, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP), Uluslararası Göç Örgütü (IOM) ve Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) gibi Birleşmiş Milletler örgütleri ve İŞKUR işbirliği ile Kasım 2008-Aralık 2011 tarihleri arasında yürütülecek Projenin Bütçesi 3 milyon 980 bin Dolar'dır. Proje ile, Antalya'da işgücü piyasasındaki hassas gruplar (göçmen ailelerdeki genç erkek ve kadınlar) arasında işsizlik oranının azaltılması ve gençlerin işgücüne katılım oranlarının artırılması hedeflenmektedir.

Ülkemizin AB'ye üyelik sürecinde sürdürdüğü ve kadın istihdamının artırılmasında itici rol oynayacak önemli çalışmalardan birisi de Avrupa İstihdam Stratejisine (AİS) dahil olma çalışmalarıdır. Aktif istihdam politikalarına dayanmakta olan AİS'in temel 4 prensibinden biri işgücü piyasasında ayrımcılığa karşı fırsat eşitliği yaratmaktır. Ülkemizde AİS'e dahil olma çalışmaları İŞKUR koordinatörlüğünde sürdürülmektedir.

Erkek işsizler ile kadın işsizlere; "meslek edindirme eğitimi", "meslek geliştirme eğitimi", "gelişen yeni teknolojilere uyum sağlama eğitimi" ile "kısa süreli istihdam ve eğitim" hizmetlerinin verilmesini sağlamak amacıyla, İŞKUR il müdürlükleri tarafından, yukarıda belirtilen kursların/programların yeterli düzeyde düzenlenebilmesi için her yıl İŞKUR bütçesine mali imkanlar dahilinde parasal kaynak aktarılmaktadır.

Yine, kayıtlı istihdamın teşviki, kayıtdışı istihdamın önlenmesi ve istihdamın artırılması ile ilgili politikaların oluşturulması Bakanlığımız hedefleri arasında yer almaktadır.

Bu hedef ve stratejileri gerçekleştirmek için 2009 yılında bilim adamları ve bürokratlardan oluşan bir komisyon oluşturularak çalışmalarına başlamış olup 2010 yılında; (Risk gruplarının çalışma hayatında çocuk işçiliği, özürlüler ve cinsiyet ayrımcılığı) istihdam ortamındaki mevcut durumuna ve ihtiyaçlarına yönelik politika ve programlar oluşturulması, ilgili kurum ve kuruluşlar ile sivil toplum kuruluşlarıyla toplantılar düzenlenmesi ve Ulusal İstihdam Strateji belgesinin hazırlanması ve kamuoyuna sunulması faaliyetleri yürütülecektir.

Türkiye İstatistik Kurumunun aşağıdaki tabloda belirtilen istatistiki verilerine bakıldığında kadınların işgücüne katılım oranının erkeklere oranla daha hızlı yükseldiği görülecektir.

KADINLARIN VE ERKEKLERİN EĞİTİM DURUMUNA GÖRE İŞGÜCÜNE KATILIMI				
YÜKSEK ÖĞRENİM		LİSE VE DENGİ	LİSE ALTI	OKUR YAZAR OLMAYAN
KADIN	70,1	34,7	23,8	17
ERKEK	83,2	75,4	70,7	38,3
TOPLAM	77,7	58,6	47,5	20,7

Bilindiği üzere, kadınların eğitim düzeyi artıkça, işgücüne katılım ve istihdam oranları artmaktadır. Bu çerçeveden hareketle eğitimde ve daha sonrasında işgücü piyasasında fırsat eşitliğinin sağlanması amacıyla eğitim önceliği altında belirlenen hedeflerden birisi, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından uygulanan projelerin bir devamı olarak kız çocuklarının özellikle ortaöğretim düzeyinde okullaşma oranlarının artırılması olarak belirlenmiştir. Yaklaşık 16 milyon Avro ayrılan bu tedbir altında uygulanacak Kız Çocuklarının Okullaşma Oranlarının Artırılması Projesi ile ortaöğretimde ve mesleki eğitimdeki özellikle kız çocuklarının okullaşma oranlarının artırılması ve ailelerin özellikle kız çocuklarının eğitiminin önemi konusunda bilinçlendirilmesi amaçlanmaktadır.

